

Csáki Frigyes (Budapest, 1921. március 11. – Budapest, 1977. augusztus 29.) állami díjas villamosmérnök, egyetemi tanár, a műszaki tudományok doktora, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja. A szabályozáselmélet és az irányítástechnika (automatika) tudományának iskolateremtő egyénisége volt.

Középiskolásként második helyezést ért el az országos matematikai tanulmányi versenyen. Egyetemre nem vették fel, így 1939-ben Pestszenterzsébeten helyezkedett el szövőgyári munkásként és gépkezelőként, miközben textilipari iskolába járt. A második világháború éveiben, 1942 után a hatóságok több ízben elvitték munkaszolgálatra. Utolsó behívásakor megszökött és 1945 tavaszáig bujkált. 1945-ben beiratkozott a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemre, tanulmányaival párhuzamosan, 1946 és 1948 között pedig két budapesti villamossági gyárban is dolgozott gyakornokként. 1949-ben gépészmérnöki oklevelet szerzett. 1949-től 1951-ig a villamos gépek üzemtana, illetve a különleges villamos gépek műegyetemi tanszékén gyakorlókodott, majd tanársegéd lett, 1951 után pedig az MTA aspirantúráját töltötte ugyanitt. Ezzel párhuzamosan 1951-től oktatott a miskolci Rákosi Mátyás Nehézipari Műszaki Egyetemen is. 1954-ben a műszaki tudományok kandidátusa lett, s ugyanebben az évben nevezték ki a Villamos Energetikai Kutatóintézet tudományos osztályvezetőjévé. Két év elteltével, 1956-ban a Budapesti Műszaki Egyetem (BME) villamos gépek tanszékének docense lett, ezzel párhuzamosan pedig 1956-tól 1961-ig az MTA Automatizálási Kutatóintézet alapítógárdájának tagja, tudományos munkatársa volt. 1960-ban megvédte doktori értekezését, és a műszaki tudományok doktora lett. 1961-től haláláig a BME általa alapított automatizálási tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára volt, egyidejűleg 1962-től az MTA Automatizálási Kutatóintézetének igazgatóhelyettesi feladatait is ellátta. 1963–1964-ben a BME oktatási rektorhelyettese, 1964-től 1969-ig pedig rektora volt.

Tudományos pályája első szakaszában az elektromos energiaátvitel, a villamos gépek elméleti problémáival foglalkozott. Az 1960-as évek elejétől érdeklődése az erősáramú ipari berendezések elektrotechnikája, ezen keresztül a szabályozáselmélet, az irányítástechnika (automatika), a folyamatirányítás és a digitális vezérlés kérdéseire irányult. Kutatásaival és szakkönyveivel megteremtette a teljesítményelektronika és automatika magyarországi alapjait. Egyetemi tanszékein sokat tett a villamosmérnöki képzés korszerűsítéséért.

1972-től Borisz Nyikolajevics Petrov mellett a Budapesten kiadott *Problems of Control and Information Theory* című szakfolyóirat főszerkesztője volt.

Tudományos eredményei elismeréseként 1965-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező, 1976-ban rendes tagjává választották. 1970-től 1973-ig a tudós testület elnökségi tagja volt, majd 1976-tól haláláig látta el az Akadémia alelnöki feladatait. A Magyar Elektrotechnikai Egyesület és a Pugwash-mozgalom magyar nemzeti bizottságának is elnöke volt.

Tudományos és oktatásszervezési eredményei elismeréseként 1961-ben Akadémiai Díjat vett át, 1973-ban az automatika tudományának elméleti megalapozásáért az Állami Díj első fokozatát, 1977-ben Kruspér István-emlékérmét kapott. Emellett díjazottja volt a Munka Érdemrend arany fokozatának (1967) és a Felszabadulási Jubileumi Emlékéremnek (1970) is. 1971-ben a Moszkvai Energetikai Intézet tiszteletbeli doktorává avatták.

Főbb művei

- *Komplexszámok és vektorok elektrotechnikai alkalmazása.* Budapest: Mérnöki Továbbképző Intézet. 1952.
- *Rövidzárlati áramok gyakorlati számítása: Előreszámított görbék alkalmazása.* Budapest: Felsőoktatási Jegyzetellátó. 1954.
- *Változó szlip meghatározása turbógenerátorok szinkron üzemében.* Budapest: Felsőoktatási Jegyzetellátó. 1960.
- *Szabályozástechnika I-II.* Budapest: Tankönyvkiadó. 1962.
- *Vezérléstechnika.* Budapest: Tankönyvkiadó. 1963.
- *Nemlineáris szabályozási rendszerek.* Budapest: Tankönyvkiadó. 1966. (Csáki előadásai alapján összeállította Lehoczky János)
- *Szabályozások dinamikája: Lineáris szabályozáselmélet.* Budapest: Akadémiai. 1966.
- *Automatika elemek: Villamos szabályozások szervei.* Budapest: Tankönyvkiadó. 1967. (Bézi Istvánnal és Barki Kálmánnal)
- *Automatika I-II.* Budapest: Tankönyvkiadó. 1968. (Csáki előadásai alapján összeállította Bars Ruth)
- *Korszerű szabályozáselmélet: Nemlineáris, optimális és adaptív rendszerek.* Budapest: Akadémiai. 1970.
- *Fejezetek a szabályozástechnikából: Állapotegyenletek.* Budapest: Műszaki. 1973.
- *Bevezetés az automatikába.* Budapest: Akadémiai. 1973.
- *Vezérléstechnika.* Budapest: Tankönyvkiadó. 1973. (Barki Kálmánnal)
- *Die Zustandsraum-Methode in der Regelungstechnik.* Budapest: Akadémiai. 1973.
- *Digitális technika.* Budapest: Tankönyvkiadó. 1975. (Gál Tiborral és Lakatos Lóránttal)
- *Irányítástechnikai kézikönyv.* főszerk. Csáki Frigyes. Budapest: Műszaki. 1977.
- *Bevezetés a digitális technikába.* Budapest: Akadémiai. 1977.
- *State-space methods for control systems.* Budapest: Akadémiai. 1977.

[<http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC02469/02567.htm>]

[http://hu.wikipedia.org/wiki/Cs%C3%A1ki_Frigyes]